

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 538/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Tdo 6/2022 z 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy proti rozsudku Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Tdo 6/2022 z 26. apríla 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 uznaný vinným z trestného činu vraždy spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 219 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon účinného v čase skutku (ďalej len „Trestný zákon“), za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výške 12 rokov nepodmienečne, na ktorého výkon bol sťažovateľ zaradený do

II. nápravovýchovej skupiny. Najvyšší súd uznesením č. k. 3 Tdo 26/2017 z 11. júla 2017 odmietol podľa § 382 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) sťažovateľom podané dovolanie, ktoré podal z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, teda z dôvodu zásadného porušenia práva na obhajobu, podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, teda z dôvodu, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, a napokon podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, teda z dôvodu, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

3. Sťažovateľ podal vo svojej trestnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 33 T 31/2010 opätovne dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, teda z dôvodu zásadného porušenia práva na obhajobu, a podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, teda z dôvodu, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, o ktorom rozhodol najvyšší súd opätovne uznesením č. k. 1 Tdo 6/2022 z 26. apríla 2023 tak, že ho podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ rozdelil svoju argumentáciu v podanej ústavnej sťažnosti, v ktorej brojí proti nielen napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, ale aj rozsudku okresného súdu č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015, do dvoch argumentačných rovín.

5. V prvej argumentačnej rovine napáda nezákonnosť použitia svedeckej výpovede svedka ■■■■■, ktorého výpoveď prispela k jeho usvedčeniu zo spáchania skutku s odôvodnením, že ide o svedeckú výpoveď „z počutia“, teda že svedok ■■■■■ nevypovedal o tom, čo je mu známe o trestnom čine na podklade toho, že bol priamym svedkom usmrtenia poškodeného ■■■■■, ale o tom, že sa mu k jeho usmrteniu mal priznať jeden zo spoluobvinených, a to ■■■■■ (ktorý počas konania zomrel), ktorého táto situácia mala ťažiť a mal pre ňu výčitky svedomia. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na zákaz použitia svedeckej výpovede „z počutia“, ako o tom pojednáva aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), na ktorú sa odvolal, ktorej aktuálnosť podmienil nemožnosťou verifikovania takejto výpovede. Akceptáciou výpovede svedka ■■■■■ ako výpovede „z počutia“ vo veci konajúcimi súdmi došlo podľa sťažovateľa aj k porušeniu jeho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, a to zásadným spôsobom.

6. V druhej rovine svojej argumentácie sťažovateľ namieta celkovú dĺžku trestného konania vedeného proti jeho osobe, resp. aj proti jeho osobe (zo stíhanej trestnej činnosti boli uznaní viacerí páchatelia vrátane sťažovateľa), pričom akcentoval skutočnosť, že od spáchania stíhaného skutku uplynulo 18 rokov a trestné konanie prebiehalo 11 rokov. V tejto súvislosti sa sťažovateľ odvolal na judikatúru ESLP, ktorá pre preukázané, resp. zhodnotené ako opodstatnené prietahy v trestnom konaní počíta s možnou kompenzáciou v podobe zníženia trestu odňatia slobody, resp. jeho korekčnou úpravou smerom k jeho zníženiu, na čo v jeho prípade vo veci konajúce súdy odmietli pristúpiť.

7. Z uvedených dôvodov sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby ním podanú ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„1. Najvyšší súd SR postupom a rozhodnutím v konaní pod sp. zn. 1 Tdo/6/2022 porušil práva sťažovateľa vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 50 ods. 3 ústavy

2. Krajský súd Nitra postupom a rozhodnutím zo dňa 15.10.2015 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To/46/2014 porušil práva sťažovateľa vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 50 ods. 3 ústavy.

3. Okresného súdu Nitra postupom a rozhodnutím zo dňa 14.4.2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 33T/31/2010 porušil práva sťažovateľa vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 50 ods. 3 ústavy.

4. Uznesenie NS SR zo dňa 26.4.2023 sp. zn. 1 Tdo/6/2022 sa zrušuje.

5. Uznesenie Krajského súdu Nitra zo dňa 15.10.2015 sp. zn. 2 To/46/2014 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

6. Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie nasledovne : NS SR – 50.000,-Euro, Krajský súd Nitra – 50.000,-Euro, Okresný súd Nitra – 50.000,-Euro, ktoré sú povinný uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

8. Sťažovateľ zároveň požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom z dôvodu nemajetnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy primárne napadnutým uznesením najvyššieho súdu (a v sekundárnej rovine aj rozsudkom okresného súdu č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015), ktorý sa mal, a to aj napriek adresne predloženým námietkam, arbitrárne vysporiadať s otázkou prípustnosti a použiteľnosti výpovede svedka [REDAKOVANÉ] pre jeho odsúdenie, keďže tento svedok vypovedal o skutočnostiach týkajúcich sa skutku na podklade sprostredkovaných informácií od obvineného [REDAKOVANÉ] (použitie svedeckej výpovede „z počutia“), a s otázkou prietahov, v ktorých dôsledku malo dôjsť k aplikácii inštitútu mimoriadneho zníženia trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby podľa § 40 Trestného zákona. Takto, teda ústavne neudržateľne, mal (v konečnom dôsledku) najvyšší súd posúdiť ním uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku spočívajúci v zásadnom porušení práva na obhajobu a ďalší riadne uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku spočívajúci v rozhodnutí, ktoré je založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané súdom zákonným spôsobom.

10. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Neposudzoval pritom procesnú okolnosť opätovného rozhodovania najvyššieho súdu o prakticky identických dovolaciach námietkach uplatnených v skoršom dovolaní (čo najvyšší súd vo svojom odôvodnení

konštatuje) vo vecných a v časových súvislostiach, keďže k duplicitnému dovolaciemu prieskumu došlo, a teda nie je úlohou ústavného súdu hodnotiť jeho prípustnosť a jeho rozsah (k čomu ústavná sťažnosť logicky nesmeruje, keďže by to mohlo byť v neprospech sťažovateľa). Ústavný súd sa teda obmedzil na vecný prieskum oproti odvolacím námietkam, ktoré bolo možné plnohodnotne posúdiť pri predbežnom prerokovaní návrhu (teda na účel tohto rozhodovania) aj bez právneho zastúpenia sťažovateľa právnym zástupcom.

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

14. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015:

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

17. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Konceptia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená,

vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

18. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

19. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

20. Sťažovateľ napadol rozsudok okresného súdu č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 riadnym opravným prostriedkom, a to odvolaním, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 tak, že ho vo vzťahu k sťažovateľom podanému odvolaniu podľa § 319 Trestného poriadku zamietol. Následne sťažovateľ podal proti uzneseniu krajského súdu č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 prvé dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a to z dôvodu zásadného porušenia práva na obhajobu, podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku z dôvodu, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, a podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku z dôvodu, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Najvyšší súd svojím prvým uznesením č. k. 3 Tdo 26/2017 z 11. júla 2017 sťažovateľom podané prvé dovolanie odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Najvyšší súd svojím ďalším, v poradí druhým uznesením č. k. 1 Tdo 6/2022 z 26. apríla 2023 sťažovateľom podané druhé dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Právomoci ústavného súdu preskúmať rozsudok okresného súdu č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 predchádzala právomoc krajského súdu, ktorý to urobil svojím uznesením č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015, a právomoci ústavného súdu preskúmať uznesenie krajského súdu č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 predchádzala právomoc najvyššieho súdu, ktorý to urobil naostatok svojím uznesením č. k. 1 Tdo 6/2022 z 26. apríla 2023.

21. V nadväznosti na uvedené ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť v tejto jej časti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Tdo 6/2022 z 26. apríla 2023:

III.2.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

22. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

23. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06). Teda všeobecný súd je povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

24. O prípad porušenia ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu pritom môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde, alebo by rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia, prípadne pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam, teda ak súdom zvolený výklad neprípustne postihuje niektoré zo základných práv sťažovateľa, prípadne opomína možný výklad iný, ústavne konformný alebo je výrazom zjavného a neodôvodneného vybočenia zo štandardov výkladu, ktorý je v súdnej praxi rešpektovaný (pokiaľ je ústavne akceptovateľný), resp. je v rozpore so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti. Posúdenie veci všeobecným súdom sa teda môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu aj v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

25. Taktiež podľa judikatúry ESĽP sa vyžaduje, aby vnútroštátne súdy dostatočne jasne uviedli dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania práva na obhajobu (Hadjianastassiou proti Grécku zo 16. 12. 1992, sťažnosť č. 12945/87, bod 33). Rozsah povinnosti uviesť dôvody, ktorý sa odlišuje v závislosti od povahy rozhodnutia, musí byť určený v rámci okolností prípadu (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. 12. 1994, séria A, č. 303B; Georgiadis proti Grécku z 29. 5. 1997; Higgins proti Francúzsku z 19. 2. 1998). Aj keď vnútroštátne súdy nie sú povinné dať odpoveď na všetky im predložené námietky (Van de Hurk proti Holandsku z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, bod 61), z rozhodnutia musí byť zrejmé, že sa zaoberali všetkými podstatnými otázkami prípadu (Boldea proti Rumunsku z 15. 2. 2007, sťažnosť č. 19997/02, bod 30) a že dali konkrétnu

a jednoznačnú odpoveď na argumenty, ktoré sú pre výsledok prípadu rozhodujúce (rozsudok Veľkej komory vo veci Moreira Ferreira proti Portugalsku č. 2 z 11. 7. 2017, sťažnosť č. 19867/12, bod 84).

26. Zohľadňujúc skutočnosť, že prípustnosť dôkazov je podľa stabilizovanej judikatúry EŠLP otázkou vnútroštátneho práva a vnútroštátnych súdov, predmetom prieskumu v zmysle garancií vyplývajúcich zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (rovnako tak aj pri práve na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je to, či konanie ako celok bolo spravodlivé (rozsudok Veľkej komory vo veci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu z 15. 12. 2011, sťažnosti č. 26766/05 a č. 22228/06, bod 118).

27. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

III.2.2. Posúdenie námietky sťažovateľa o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v časti týkajúcej sa dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

28. Najvyšší súd sa primárne zhostil povinnosti posúdiť sťažovateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vo všeobecnosti, keď svoju argumentáciu koncentroval na vysvetlenie pojmu zásadného porušenia práva na obhajobu, pod ktorým možno rozumieť *„predovšetkým porušenie ustanovení o povinnej obhajobe, teda prípad, ak obvinený po určitú časť trestného konania nemal obhajcu napriek tomu, že ho obligatórne mal mať. Také porušenie musí mať, vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, podstatný vplyv na výsledok konania, teda na rozhodnutie vo veci samej.“*. Následne na s. 8 napadnutého rozhodnutia sťažovateľovi ozrejmil, že k porušeniu jeho práva na obhajobu nedošlo, a to odkazom na jednotlivé časti konania, účasť obhajcov na nich a takej, ako aj osobnej možnosti sťažovateľa uplatňovať svoje práva v celom priebehu konania. Keďže posúdenie ústavnej konformnosti tejto časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ani nebolo predmetom podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľom v jej dominantných líniách, ústavný súd svoj prieskum zameril na ďalšiu časť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej sa tento venoval námietke sťažovateľa o priet'ahoch v konaní, ktoré mali generovať použitie § 39 ods. 1 Trestného zákona. Táto časť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vecne zodpovedá aj sťažovateľom predostretej argumentácii a bola správne najvyšším súdom subsumovaná pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

29. Najvyšší súd k tejto námietke sťažovateľa konštatoval, že *„od vznesenia obvinenia do právoplatného skončenia trestnej veci ubehlo jedenásť rokov a od samotného spáchania skutku až osemnásť rokov. Na základe zisteného je však potrebné konštatovať, že dĺžka konania nebola spôsobená konaním, resp. nekonaním orgánov činných v trestnom konaní ani súdov. V časovom rozpätí od roku 1997 až do roku 2004 orgány činné v trestnom konaní nemali vedomosť o spáchanom trestnom čine. Nasledujúcich šesť rokov prebiehalo vyšetrovanie, keďže telo* [REDACTED]

██████ nebolo nájdené a po svedkoch vzhľadom na čas, kedy sa skutok stal, bolo potrebné s ťažkosťami pátrať. Vo veci bolo nariadených osemnásť hlavných pojednávaní, z ktorých jedenásť bolo odročených z dôvodu neprítomnosti niektorej z osôb, ktorých účasť bola nevyhnutná a celkovo konanie na súde prvého stupňa trvalo štyri roky. Tak, ako už dovolací súd konštatoval v rozhodnutí o predchádzajúcom dovolaní, sp. zn. 3Tdo/26/2017, sama skutočnosť, že od spáchania skutku ubehol dlhý čas, nie je dôvodom na mimoriadne zníženie trestu. Dĺžka konania bola spôsobená obvinenými, ktorí marili úkony nariadené prvostupňovým súdom a ani jeden z nich sa nepričinil podstatnou mierou na objasnení skutku.“. V rovnakom obsahovom význame sa k tejto otázke vyjadril najvyšší súd aj vo svojom prvom dovolacom uznesení č. k. 3 Tdo 26/2017 z 11. júla 2017.

30. K tejto sťažovateľom nastolenej problematike sa vyjadrili aj sudy nižších stupňov, pričom okresný súd uviedol, že „sa tiež zaoberal okolnosťou spôsobenou odstupom času medzi spáchaním skutku a vlastným rozhodovaním o skutku, pretože tento odstup predstavoval 16 a pol roka, čo s poukazom na ustálenú súdnu prax nie je celkom bez významu. Avšak, v danom prípade bolo zrejme, že samotné trestné stíhanie začalo až v roku 2004, teda po uplynutí siedmych rokov od skutku, pričom obžaloba bola na súd podaná vo februári 2010. Vákuum prvých siedmych rokov (1997 - 2004) bolo spôsobené tým, že polícia nemala vedomosť o tomto trestnom čine a tak nemohlo slúžiť v prospech obžalovaných, že vyšetrovanie nezačalo skôr. Následne, ďalších šesť rokov (2004 - 2010) prebiehalo plynulé vyšetrovanie skutku, k objasneniu ktorého a k dôslednému zabezpečeniu dôkazov na odôvodnené postavenie obžalovaných pred súd, bolo toto primerane dlhé aj vzhľadom na to, že sa jednalo o skutok z roku 1997, chýbalo telo zavraždeného a po svedkoch bolo potrebné dôsledne a namáhavo pátrať. Samotné súdne konanie potom trvalo štyri roky a dva mesiace, pričom v súvislosti s jeho dĺžkou mohol súd uviesť len toľko, že toto zreteľne zavinili obžalovaní (najmä ████████, ale aj iní) svojou aj opakovanou nedisciplinovanosťou, kedy napriek súdom vyvíjanému úsiliu úspešne marili úkony ním nariadené. Preto súd pri ukladaní trestov nebral horeuvedený časový odstup rokov do úvahy a tresty ukladal bez ohľadu naň.“. Krajský súd tento právny názor v odvolacom konaní aproboval.

31. Ústavný súd po prieskume odpovede najvyššieho súdu na sťažovateľom predostretú konkrétnu námietku o prietrahoch v konaní (ktoré mali generovať aplikáciu § 40 Trestného zákona, v ktorej dôsledku mu mal byť znížený trest odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby, rozumej aj pod hranicu 10 rokov trestu odňatia slobody) považuje túto časť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu za ústavne konformnú. Ústavný súd taktiež konštatuje, že do doby konania nie je možné započítať dobu od momentu, keď došlo k usmrteniu poškodeného, ale až od reálneho začiatku konania začatím trestného stíhania vo veci, ku ktorému došlo v roku 2004, pričom samotná dĺžka celého konania predstavuje dobu 11 rokov, z čoho na konanie pred súdom pripadá doba 4 rokov a 2 mesiacov. Táto doba jednak odstupu od činu a jednak samotného trestného stíhania bola podmienená viacerými objektívnymi skutočnosťami, ako napríklad pátraním po tele poškodeného a predovšetkým po svedkoch trestného činu, ako aj bola determinovaná správaním samotných obžalovaných, ktorí mali úmyselne mariť aktívny postup súdu vo veci samej, čomu zodpovedá skutočnosť, že vo veci bolo nariadených celkovo 18 termínov hlavného pojednávania, z ktorých sa reálne uskutočnilo len 7 a ostatné sa museli odročiť pre správanie obžalovaných. Správne teda konajúce sudy uzavreli, že dĺžka konania a odstup od spáchania činu negenerovali mimoriadne zníženie trestu sťažovateľa.

32. Úlohou ústavného súdu bolo teda posúdiť ústavnú udržateľnosť odpovede najvyššieho súdu na sťažovateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, v rámci ktorého najvyšší súd posudzoval zákonnosť (rozumej aj nearbitrárnosť) odpovede odvolacieho súdu (v spojení so záverom prvostupňového súdu) na prítomnosť prietáhov v konaní a ak by k prietahom došlo, na ich kvalitatívny dopad na dĺžku trestného konania vedeného proti sťažovateľovi (z čoho by mohli prameniť konzekvencie zníženia trestnej sankcie), pričom dospel k záveru o prítomnosti ústavne konformnej odpovede na túto námietku (aj keď s negatívnym výsledkom pre sťažovateľa). V dôsledku uvedeného ústavný súd odmieta túto časť sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2.3. Posúdenie námietky sťažovateľa o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v časti týkajúcej sa dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku:

33. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti atakoval aj tú časť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej najvyšší súd posudzoval prípustnosť ním podaného dovolania vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, ktorý mala obsahovo podložiť námietka o založení jeho trestnoprávnej zodpovednosti na výpovedi svedka ██████████, ktorý nebol priamym svedkom usmrtenia poškodeného, ale len svedčil o tom, že sa mu k tomuto činu priznal obvinený ██████████. V tejto súvislosti sťažovateľ namietal nepoužiteľnosť svedeckej výpovede z počutia, a to aj v prospech obvineného.

34. Najvyšší súd na túto námietku sťažovateľa konštatoval, že pre naplnenie dotknutého dôvodu dovolania musí byť materiálne dané, aby odsúdenie bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na diskvalifikovanom dôkaze, ktorý tu má spočívať v nepriamej svedeckej výpovedi, keď uznanie viny bolo prioritne založené na legálne vykonaných dôkazoch, ktoré boli vykonané po začatí trestného stíhania: „Svedok ██████████, ktorému bol už v prípravnom konaní priznaný štatút tzv. utajeného svedka, nebol priamym svedkom skutku, o skutku mal však vedomosť od ██████████, ktorý mu spôsob spáchania skutku ako aj osoby páchatel'ov prezradil a ktorému sa tiež zdôveril, že z obavy z prezradenia skutku vzhľadom na veľký počet osôb na ňom zúčastnených a prípadnej zrady niektorého zo spolupáchatel'ov, bol spoločne s obvineným ██████████ telo ██████████ prekopat'. Samotné rozhodnutie vo veci má navyše podklad aj vo výpovediach ██████████ a ██████████ z prípravného konania, a to aj pred sudcom pre prípravné konanie, ktoré boli vykonané v prítomnosti obhajcov a preukázateľne bez akéhokoľvek nátlaku, teda boli získané zákonným spôsobom a na hlavnom pojednávaní použité procesným postupom podľa § 258 ods. 4 Trestného poriadku. Preto možno uviesť, že ani tento dovolací dôvod nebol naplnený.“

35. Okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho rozsudku č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 uviedol, že pri ustálení záveru o trestnoprávnej zodpovednosti všetkých troch obžalovaných vrátane sťažovateľa vychádzal „(i) z výpovedí obžalovaných ██████████ a ██████████ a ich vlastných priznaní, kedy títo obaja už v prípravnom konaní samostatne a podrobne popísali samotný skutkový dej, spôsob konania, motív konania ako aj osoby, ktoré sa na spáchaní skutku podieľali a tiež uviedli mieru ich účasti na skutku a (ii) z výpovedí svedkov ██████████, ██████████ a ██████████, ktorí sa k podstatným skutočnostiam, týkajúcich sa skutku, vyjadrovali stále rovnako od začatia trestného stíhania a nepriamo tak potvrdzovali vinu obžalovaných na spáchaní skutku. Vo vzťahu k týmto svedeckým výpovediam nemal súd najmenší

dôvod pochybovať o pravdivosti ich verzií. K záveru, že sa skutok stal tak, ako je uvedené v rozsudku a že je aj správne označeným trestným činom, ktorý spáchali traja zo štyroch obžalovaných ako spolupáchatelia, dospel súd aj s poukazom na hodnotenie ďalších, najmä listinných dôkazov. Hoci všetci štyria obžalovaní spáchanie skutku popreli, z účasti na skutku a z jeho spáchania ich jednoznačne usvedčujú spoluobžalovaní [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], vrátane seba samých.“. V ďalšom okresný súd pokračoval a vyjadril sa k motívu sťažovateľa spáchať predmetný trestný čin, za ktorým bola jeho snaha „zbaviť sa existujúceho dlhu, keď si prostredníctvom zavraždeného [REDAKOVANÉ] požičal peniaze od svedka [REDAKOVANÉ] a tieto mu nemal možnosť vrátiť tak, ako mu to sľúbil. Tento obžalovaný ďalej podrobne vysvetlil a opísal, že [REDAKOVANÉ] na neho tlačil, vyhrážal sa mu a keďže mu to bolo nepríjemné, požiadal o pomoc [REDAKOVANÉ]. Tieto skutočnosti vyplynuli aj z výpovede svedka [REDAKOVANÉ] a tiež z čestného prehlásenia, ktoré [REDAKOVANÉ] napísal a podpísal dňa 02.10.1997 ako aj z obsahu vyšetrovacieho spisu polície v Nových Zámkoch ČVS: OUV-626/20-NZ-1999. Podľa názoru súdu išlo o také detaily a okolnosti skutku, že tieto si vyšetrovateľ nemohol sám vymyslieť (ako sa bránil v konaní pred súdom obžalovaný [REDAKOVANÉ]) aj vzhľadom na to, že pôvodnej výpovedi obžalovaného korešpondovali ďalšie, zmienené dôkazy.“. Následne okresný súd na stranách 19 až 26 svojho rozsudku č. k. 33 T 31/2010 zo 14. apríla 2014 podrobne rozoberá do najmenších detailov priebeh skutkového deja, odvolávajúc sa aj na výpoveď samotného sťažovateľa, ktorý sa v počiatočných štádiách konania k trestnej činnosti priznal.

36. V závere okresný súd ustálil, že „skutok uvedený v obžalobe sa stal a po spresnení skutkovej vety konanie obžalovaných [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vyhodnotil z hľadiska úmyslu ako nepriamy úmysel podľa § 4 písmeno b) Trestného zákona, keď všetci títo obžalovaní vedeli, že svojim konaním môžu porušiť záujem chránený týmto zákonom (ochrana ľudského života), pretože po fyzickom napadnutí [REDAKOVANÉ] v prevahe štyria na jedného a po jeho znehybnení, pokračovali napriek pôvodnej dohode (a zjavnom dosiahnutí vopred zamýšľaného cieľa) v ďalšom konaní a vedia, že [REDAKOVANÉ] má k dispozícii strelnú zbraň a vedia, že túto chce použiť, boli podľa názoru súdu všetci s prípadným spôsobením následku - smrti [REDAKOVANÉ], minimálne uzročení, keď premiestnili telo [REDAKOVANÉ] z kukuričného poľa na ešte odľahlejšie miesto a po reálnom usmrtení [REDAKOVANÉ] dvoma výstrelmi z brokovnice [REDAKOVANÉ], pomáhali jeho mŕtve telo zahrabať. Veľmi dobre teda vedeli, že už dosiahli to, čo mali pôvodne v úmysle spraviť (zastrašit' [REDAKOVANÉ] fyzickým násilím), čo nepochybne vyplynulo jednak zo spôsobu, akým sa pripravovali na uskutočnenie zastrašenia, ako sa snažili eliminovať jeho neúspech a akým spôsobom prepracovali samotný útok (štyria na jedného na odľahlom mieste, z dosahu náhodných a neželaných svedkov) a následne teda aj veľmi dobre vedeli, že [REDAKOVANÉ] disponuje strelnou zbraňou, ktorú mal so sebou a v použití ktorej mu žiaden z obžalovaných nezabránil napriek tomu, že [REDAKOVANÉ] už bol dostatočne zastrašený (dobitý, zviazaný a nehybný - nekladúci odpor) a teda podľa pôvodnej dohody už neexistoval dôvod na ďalšie konanie. Obžalovaní [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] sa však spoločne a konkludentným spôsobom nielen prizerali, ale aj aktívne napomohli tomu, aby [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] dorazil tým, že ho zastrelil. Týmto sa všetci dopustili trestného činu vraždy spolupáchateľstvom podľa § 9 odsek 2 k § 219 odsek 1 Trestného zákona.“. Krajský súd uznesením č. k. 2 To 46/2014 z 15. októbra 2015 zamietol podľa § 319 Trestného poriadku odvolania všetkých obžalovaných vrátane sťažovateľa, ako aj prokurátora, čím potvrdil predmetný rozsudok v celom rozsahu.

37. Z citovaných vybraných častí odôvodnenia rozhodnutí najvyššieho súdu, ako aj okresného súdu oproti sťažovateľovej námietke o nepoužiteľnosti svedeckej výpovede „z počutia“ bolo relevantné, že výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] nebola jediným usvedčujúcim dôkazom vykonaným proti sťažovateľovi, ale súčasťou dôkaznej mozaiky, ktorej sa konajúce súdy dôkladne venovali. K tomu možno dodať, že nepriame svedectvo nie je samo osebe vylúčené z okruhu použiteľných dôkazov a svedok ani nesmie taký údaj, ak je relevantný pre skutkové zisťovanie, pri svojej výpovedi zatajiť (pod hrozbou trestného postihu). V sťažovateľovej trestnej veci výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] bola dôkazom vykonaným proti nemu popri jeho vlastnej usvedčujúcej výpovedi (a to aj pred sudcom pre prípravné konanie pri výsluchu pri rozhodovaní o väzbe), usvedčujúcej výpovedi obžalovaného [REDAKOVANÉ], nepriamych svedeckých výpovediach [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a listinných dôkazoch. Z toho vyplýva zjavná neopodstatnenosť sťažovateľom predloženej argumentácie v tejto časti ním podanej ústavnej sťažnosti, preto ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť v tejto časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, nemohlo vo vecnej nadväznosti dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy.

IV.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

38. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

39. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

40. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

41. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti v celom jej rozsahu pre zjavnú neopodstatnenosť nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že v právnej veci sťažovateľa nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. V dôsledku tohto záveru ústavný súd ani nepristúpil k preverovaniu majetkových pomerov sťažovateľa a sťažovateľovej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhovel. Tým je zároveň subsidiárne daný vo vzťahu k výroku

tohto uznesenia aj dôvod na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu